

Валентина Стрілець
старший викладач, м. Полтава

Ідентифікація потреб майбутніх програмістів у вивченні англійської мови для професійного спілкування

Оскільки будь-який курс навчання англійської мови для професійного спілкування (АМПС) орієнтований на те, щоб допомогти студентам навчитися адекватно діяти в найбільш типових ситуаціях професійної сфери, процедура його побудови починається з аналізу ситуацій її використання або аналізу потреб (learners' needs analysis). На цьому наголошують автори Програми з англійської мови для професійного спілкування (АМПС), а також низка зарубіжних методистів. Ch. Kennedy, R. Volitho пов'язують аналіз потреб з мотивами вивчення АМПС студентами, P. Robinson підкреслює значущість соціального замовлення, О.М. Соловова в цьому контексті розділяє потреби суспільства й особистості, Т. Hutchinson, A. Waters пропонують розмежувати “потреби профільного контексту” (target situation needs) і “потреби навчального контексту” (learning needs), цієї ж позиції дотримуються й Т. Dudley-Evans і M.S. St. John, обґрунтовуючи її необхідністю використання англійської мови для отримання освіти або переддипломної професійної підготовки. Розробляються “профілі” спеціаліста, до якого входять комунікативні наміри, обстановка спілкування, засоби спілкування, комунікативні вміння (у різних видах мовленнєвої діяльності), функції використання мови, структури. Наприклад, подібний “профіль” програміста створений О.Г. Беляєвою.

Програмою з АМПС вивчення потреб пропонується проводити за допомогою аналізу вимог освітньо-кваліфікаційних характеристик (ОКХ) та освітньо-професійних програм (ОПП) випускників ВНЗ, прийнятих Міністерством освіти і науки України; конкретних посадових інструкцій, розроблених і затверджених підприємствами, інститутами та організаціями; результатів опитувань спеціалістів, викладачів і студентів ВНЗ.

З метою з'ясування реальних потреб суспільства в контексті соціально-економічних змін, світових тенденцій нами були проаналізовані ОКХ та ОПП підготовки бакалаврів за напрямом 0804 “Комп’ютерні науки”, які отримують кваліфікацію “технік-програміст”.

Згідно з цими документами майбутні програмісти здійснюватимуть економічну діяльність у сфері інформатизації, яка передбачає: консультації з питань інформатизації, створення програмного забезпечення, обробку даних, роботу з базами даних. У плані використання АМПС під час вирішення фахівцями професійних проблем і завдань ОКХ окреслює низку таких умінь:

опрацьовуючи професійно-орієнтовані іншомовні (друковані та електронні) джерела, *розширювати лексико-граматичний мінімум*, використовуючи інформаційні технології (інформативні бази даних, гіпертексти, системи навігації, пошуку інформації тощо) та іншомовну інформацію (текст, звук, відео) на електронних носіях (включаючи CD-ROM носії та мережу Internet);

застосовувати усні контакти у ситуаціях професійного спілкування: проводити обговорення проблем загальнонаукового та професійно-орієнтованого характеру, проводити усний обмін інформацією в процесі повсякденних і ділових контактів з метою отримання інформації, необхідної для вирішення певних завдань діяльності, готувати доповідь-презентацію у певній професійно-орієнтованій галузі, розуміти монологічне повідомлення в рамках визначеної сфери й ситуації спілкування, будувати діалог за змістом тексту; *здійснювати письмові контакти*: робити записи, виписки, складати план тексту, письмове повідомлення, вести ділове листування, заповнювати анкети, здійснювати анотування, фіксувати інформацію, отриману під час читання тексту; користуючись професійно-орієнтованими іншомовними (друкованими та електронними) джерелами, *здійснювати пошукове та вивчаюче* читання, аналітичне опрацювання іншомовних джерел з метою отримання інформації, що необхідна для вирішення певних завдань професійно-виробничої діяльності; *використовувати інформаційні технології*

для обробки іншомовних професійно-орієнтованих джерел, а саме: комп'ютерні системи автоматизованого перекладу та електронні словники.

Надаючи досить детальний перелік професійних завдань і вмінь, врахування яких безсумнівно має бути використане під час створення у процесі навчання АМПС умов, релевантних майбутній професійній діяльності студентів-програмістів, проаналізовані освітні документи не досить повно, на нашу думку, відображають специфіку іншомовних комунікативних умінь, умов і засобів комунікації, комунікативних намірів і ролей, проблем, типів текстів. Для заповнення цієї прогалини нами були використані додаткові суб'єктивні й об'єктивні джерела, запропоновані дослідниками проблеми мовних потреб майбутніх фахівців, зокрема, Т. Dudley-Evans і M.S. St. John, а також авторами Програми з АМПС: спостереження, бесіди, опитування. У результаті були конкретизовані сфери (академічна і професійна), теми для вивчення на 2-му курсі і відповідні їм проблеми (наприклад, створення веб-сайтів, баз даних навчальних матеріалів, комп'ютерних програм для вивчення іноземної мови), комунікативні наміри (з'ясування потреб замовників, аргументація своєї позиції, надання консультації), комунікативні ролі (колега, консультант, розробник програмного засобу), уміння усного спілкування (презентація-повідь, діалог-дискусія), жанри письмових текстів (інструкція, звіт, аргументоване письмове висловлювання), засоби спілкування (безпосередньо, за допомогою електронних засобів зв'язку: електронної пошти, чату, форуму).

Таким чином, нами було визначено весь спектр цільових ситуацій і контекстів, які потребують використання АМ програмістами як в академічній, так і професійній сферах.

Наступні кроки нашого дослідження базуються на алгоритмі, запропонованому авторами Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти, згідно з яким після ідентифікації потреб мають бути визначені цілі навчання, а потім конкретизований його зміст.